

naziranja v najboljšem pomenu besede, kar je dokazal z dejanji. In bila je prava sreča, da smo imeli v silno vztrajali pre-vratni dobi na čelu našega šolstva tako ve-likopoteznega moža. On je dobesedno ustvaril in oče našega obmejnega šolstva. Vsak poznavalec razmer mora priznati, da je bil prevzem in preustroj naših obmejnih šol jako težka in obenem delikatna naloga. In izvršil se je ugodno in brez vsakih pre-tresljajev.

Zakaj?

Dr. Verstovšku je bil § mrtva kljuka, pač pa mu je bilo nad vse življenje, nje-gove razmere ter zahteve. Zato ni bil v tem pogledu nikoli ozkosrčen ter je pustil svo- budo krajevnim činiteljem in učiteljem. »Prave ljudi na prava mesta,« to mu je bilo načelo, katero je izvajal dosledno in brez vsake politično strankarske primesi vsaj na meji in najbrž tudi drugod.

Ob prevratu in tudi še nekaj časa po-zneje niso bile naše strankarske razmere še tako ostre in razdrapane, kakor so po-stale pozneje in kakršne so še danes. Osvo-bojenje je na vse vplivalo, da smo bili gluhi in slepi za težko, ki naravno morajo priti v takem slučaju. Vse — in učitelstvo ne v zadnji vrsti — je prešinjala samo ena mi-sel: delati za srečo naroda in veličino novo ustvarjene države. Takrat nismo potrebo-vali nobenega pogona v podobi paragrafov. Pogon je bil v nas samih, v naših dušah. Vsak je storil, kar je mogel po svoji zmoe-nosti in vesti. In kadar se dela na ta način, velik uspeh, kakršnega ne dosežejo še tako stroge naredbe in paragrafi. Ej, ni bila lah-ka tista doba, a bila je v marsičem zanimiva in tudi — lepa...

In g. dr. Poljanec?

On je docela nasproten tip dr. Verstov-ška. Njemu je avtoriteta osebe in zlasti pa oblasti vse. Avtoriteta oblasti pa se javlja v zakonih in naredbah, ki imajo svoje para-grafe, kateri so pa često v nasprotju z živ-ljenjem in razmerami. Črka in paragraf sta mrtva in šele oseba je, ki njima da življe-nje. Zakoni in avtoriteta oblasti pa sta vse-kakor potrebni v urejeni državi. In ko je avtoriteta osebna in oblastna padla že glo-boko pod normalni nivo v povojni dobi, ta-krat ji je on, g. dr. Poljanec, sam napram sebi ravno tako trd in neizprosni, kakor napram drugim, zopet v odlični meri pripo-mogel do veljave. Njemu je bil zakon s svojimi paragrafi vse; življenje in razmere bi se morale razvijati samo v tem pravcu in ne kreniti niti za pičico na stranpoti. Vsi

pa vemo, da je to često nemogoče in da je pogosto v prid stvari sami, da je tako. Za-kaj marsikaj se da spraviti v sklad z du-hom zakona in §, ne pa z njegovo mrtvo črko in kljuko. In ravno v tem oziru, da on vidi samo mrtve §, ne pa celotnega zmisa zakona in zahteve življenja, se mu je po-gosto očitalo. On je šel v spoštovanju ob-lastne avtoritete celo tako daleč, da je bil često izvršitelj ukazov, o katerih je bil kot vsestransko objektivni in pravičen človek osebno prepričan, da niso v dobrobit šol-stvu in so pomenjali za posameznike celo morda očitno krivico. Pa ukaz je bil tu, in g. dr. Poljanec se ni vpraševal, iz katerih motivov izvira, za njega je bil nedotakljiv. Zakonu in § se je moralo zadostiti, pa če bi prav nastala stvarna ali pa osebna škoda. To je tista neizprosna disciplina, ki je če-sto naravnost potrebna in tudi dobra, ki pa ima tudi svoje gotove meje ter mora imeti tudi svoje oziro. — Zato je v površini in ne-poučeni javnosti neopravičeno padel na njega odij, da ni vedno pravičen in štiti celo očitno krivico. (Slučaj Lešnik, Ribarič itd.). A on je bil tudi tu kakor povsod le izvršilec ukaza, katerega so povzročili dru-gi. Avtoriteta oblasti, zakona! Marsikdo ni mogel pri takih slučajih spraviti osebnost g. dr. Poljanca s stvarjo samo v sklad. Saj je bil vendar ugleden in priznana osebnost kot šolnik in uradnik. Zakaj se ni uprl ta-kim ukazom? To bi bilo morda za marsi-koga možgano in odločno, a gotovo bi to ne bil več dr. Poljanec. Zakaj avtoriteta obla-sti ni smela trpeti po nikomur, najmanj pa po njem samem.

Brez dvoma ima g. dr. Poljanec tudi še posebne zasluge za organizacijo prosvetne uprave v mariborski oblasti. Ni bilo lahko to delo v tedanjih razmerah. A on ga je izvršil s svojo železno voljo in vztrajno neumornostjo docela dobro in v razmeroma prav kratkem času.

G. dr. Poljanec je užival na spodaj prav gotovo občudovanje in tudi spoštova-nje. Ni pa užival — ljubezni. Na vzgoraj je pa veljal kot vzoren uradnik, kakršnih bi potrebovala naša država v vsaki panogi uprave na višjih mestih vsaj en ducat.

Zato ne moremo odobravati, da se je tega vsekakor zaslužnega moža izločilo iz javne službe. Tudi način ni bil baš prikla-den. Z odhodom g. dr. Poljanca iz javne službe je izgubilo naše šolstvo trdno oporo, učitelstvo sicer nekoliko trdega, a vendar pravičnega in objektivnega predstojnika, država pa naravnost vzornega uradnika.

Hren.

UJU v „Orjuni“.

In zopet se je oglasil učitelj nacionalist v »Orjuni!« Kaj rad bi vedel za njegovo (dopisnikovo) ime, to pa zaradi tega, ker je po lastnem (!) zatrdilu silno prožen nacio-nalnega duha. Napada »gotove« deklaracije (imen ne navaja) in spoznam po tem, da nas deklaracija deli na razne kategorije. Iz stavka, da dopisnik ne mara skupaj sedeti s kruhoborci, moram sklepati, da je dopis-nik sam bogataš, da se vsi drugi vsa leta obstoja UJU in še poprej borimo za kruh. Dopisnik tudi raje ostane sam, kakor pa, da bi sedel skupno z deklaracijo in separa-tisti. »In ti si edini — tiček ostal...« Kaj-pak, da potem ni čudno, da si za narodno edinstvo, po vzoru: čim manj nas je (naj-bolje samo eden!), tembolj bomo edini. Ali so zate Jugoslovenci samo gotovi ljudje? Mi, deklaraciji pa smo vsekakor zato, da se nas združijo čim več v eno samo, enotno, edin-stveno organizacijo. Mnogo poti pelje v »Rim«,... vpraša se, katera je boljša.

In če bo brat in tovariš »nacionaliste« ostal sam — bo skrbel le za samega sebe. Za samega sebe skrbeti pa je isto kot skr-beti za svoj trebuh. Prijatelj! Nam očitaš, da se borimo le za trebuh; razloček med nami in teboj pa je ta, da mi imenujemo trebuh s pravim imenom trebuh, ti edinec,

ALBINA MALAVASIČ:

Kako sem pričela brez vsakih sredstev z deskimi ročnimi deli na osemrazredni osnovni šoli.

Po odloku velikega župana ljubljanske oblasti z dne 28. oktobra 1926 sem bila do-ločena, da moram prevzeti pouk deskih ročnih del na šoli.

Vsak začetek je težak, ta pa je bil še prav posebno; zakaj tu nič, tam nič — pred menoj odlok in v šoli roke kakih 200 de-skov, drugega nič. Korajža velja! — sem si mislila in šla na delo. Hvala Bogu, da sem nastavljena v rojstnem kraju. Doma sem pobrala vse škarje, klavir, klešče, nekaj loncev i. dr. Na šolskem podstrešju sem dobila stiskalnice, od neke tovaršice sa-movar, krajni šolski svet je kupil nekaj trdih desk in rezilnik; sama sem imela že-lezno ravnilo in železen kot. V neki tukajš-nji opekarni so mi dali prav dobro glino s posodo vred. Tako sem imela vse napotre-bnejše, manjkalo mi je denar in ta mi dela tudi še sedaj najhujše skrbi. Za šolsko leto je nakazanih le 400 Din, delavnice ni, učni načrt imamo le za prve štiri razrede. Dobila sem še razdelitev ur, ki tudi ni naj-boljša, ker morajo hoditi otroci ob 12. uri domov in se zopet popoldne vračati, česar pa ni mogoče drugače ukreniti, ker pre-dpisujejo novejši urniki mnogo preveč ur.

K začetku! Snov sem si razdelila v tri stopnje. Nižja, 1., 2., 3. razred; srednja 4., 5. razred; 6., 7. in 8. razred višja. Pri naj-manjših sem začela z zgibanjem papirja, najprvo časopisnega, ki je pač najcenejši, nato barvastega, slednjič tudi iz kartona.

Kdo bi mogel popisati izraz teh malih umet-nikov, kadar občudujejo svoje izdelke! Morala bi poklicati Cankarja in mislim, da bi še ta prišel v zadrego. — Papirnat ka-pice, ladje, zmaj, harmonike, veternece, košarice itd. To so za nas malenkosti, ki pa zahtevajo pri malih že precej truda in pazljivosti. Delo iz ilovice; to zopet odgo-varja njihovu duhu. Saj so še kot prav majhni tako radi delali iz zmoešnega cest-nega prahu: hlebčke, kroglice, kifeljčke i. dr. Čemu bi jim sedaj ne dali ilovice v roko! Poizkusite in prepričali se boste, kako so iznajdljivi na tem polju! Meni je neki de-ček iz prvega razreda zgnel tudi s prepleti in sedečega zajčka. Začeli smo tudi s lepleti in z delom z nožem — belenje vrbovih in leskovih palic. Poizkusila sem tudi z izre-zovanjem in lepljenjem trakov; trdim pa, da je to za prvi razred pretežno in sem uvedla to delo v drugi in nadaljnje razrede. Na tej stopnji pletemo tudi kite iz liča.

Z lepenkarstvom sem začela na srednji stopnji. Izrezavamo različne oblike iz tanj-še lepenke. Ploskve preoblečemo z barva-stim papirjem. Sivamo zvezke, s tremi in petimi ubodi. Da niso kvadrataste, pravo-kotne in druge izrezane oblike tako prazne jih uporabljamo za urnike, okvirje, zvezde in druge okraske. Nato sežemo po lesu: Iz tankih deščic zbijamo opore za cvetice, na-vijače za volno, ščipalnice za perilo i. dr. Na tej stopnji modeliramo predmete na ploskve izrezavamo in lepimo papirnat trake, geometrijske like, jih uvrstimo v ploskovne vzorce in trakove. Pletemo ko-šarice — iz liča in vrb.

(Konec prih.)

Delovanje ožjega sosveta UJU - Poverjeništvu Ljubljana.

(Poročilo iz 8. seje z dne 27. in 28. aprila 1927.)

Otvoritev.

Poverjenik A. Skulj otvori sejo in ugo-tovi ob navzočnosti vseh članov sklepčnost. Zaradi obširnega dnevnega reda prosi, naj bo vsak član pri poročilih in debatah kratek in stvaren.

Volitev v disciplinsko sodišče.

Predvsem naznani poverjenik, da je do-šel pravilnik o volitvi strokovnih tovarišev v disciplinsko sodišče že potem, ko smo raz-poslali vabila za današnjo sejo. Zaradi nu-jnosti in objave v »Učit. Tovarišu« moramo o tem najprej razpravljati. Po kratki debati sklene ožji svet:

1. Volitve v disciplinsko sodišče naj se izvedejo vključno pomislekom tudi z naše strani.

2. Takoj po volitvah naj vloži poverje-ništvu na merodajnih mestih protest, ker se je odvzela v ljubljanski oblasti učiteljem pasivna volilna pravica.

3. Zahteva naj se, da se upošteva pri volitvah tudi podeželsko učitelstvo.

4. Številno kandidatov naj se zniža samo na dva strokovna druga, ki naj stalno vršita svoj posel v disciplinskem sodišču.

Nato so se določili kandidati za ljub-ljansko in mariborsko oblast, ki se objavijo v »Učit. Tovarišu« s primernim komentar-jem. Istočasno se pozove članstvo k disci-plini. Prihodnje volitve za Božič bomo iz-vedli sporazumno s članstvom, ker bomo imeli dovolj časa na razpolago.

Odobrenje zapisnika.

Tajnik prečita zapisnik 7. seje, ki ga člani odobro.

Izvršitev sklepov zadnje seje.

Vsi sklepi seje ožjega sosveta z dne 1. svečana in širjega sosveta z dne 2. svečana t. l. v Celju so se izvršili, kar vzamejo člani na znanje.

Tajnikovo poročilo.

Nato poroča tajnik o tekočih zadevah. Napravilo so se sledeči sklepi:

1. Ožji svet odobri v splošnem postop-anje poverjenstva proti redukciji okrajnih šolskih nadzornikov. Vendar moramo izve-sti v posameznih slučajih revizijo, zlasti glede razdelitve nadzorovalnih okolišev. Sprejeti so bili zadevni predlogi.

2. Pisarniške moči, ki vrše redno, vesti-no in točno svoj posel, a bodo vsled re-dukcije nadzorovalnih okrajev razpoložljive, naj se pridele ostalim sreskim šolskim na-dzornikom. Vse te pisarniške moči pa naj vrše svoj posel samostojno s pravico pod-pisovanja manj važnih aktov. Dobe naj na-slov »referent«.

3. Preureditev »Popotnika« glede obsega in ovitka v prihodnjem poslovnem letu pre-pusti ožji svet delegacijskemu zborovanju, ki je edino opravičeno sklepati o tem.

4. Odobri se po kratki debati priloga »Popotniku« šteč. 7., ki se je z njo natisnil Senkovičev spis: »O učnih načrtih sploh in o novem učnem načrtu za osnovne šole« proti naknadni odobritvi skupščine.

5. Urednik »Popotnika« je ponudil za knjižnico v odkup nekaj pedagoških knjig. Ker ni za to potrebna kredita, se pripo-roča nakup pedagoškemu krožku v Mari-boru.

6. Vsa okrajna učiteljska društva je po-novno pozvati, da pošljejo svoje prispevke k delovnemu programu do srede maja. Zbrana snov naj se nato odstopi tov. Rib-iču, ki bo izdelal poročilo za skupščino.

7. Na dopis Izvršnega odbora UJU v Beogradu z dne 15. aprila 1927, št. 463, se sklene poslati na vsa okrajna učiteljska društva okoliščina s pozivom, da protestirajo proti nekaterim določbam v novem finanč-nem zakonu.

8. Vlogo s seznamom učiteljev(ic) iz Primorja, ki prosijo našega državljanstva, smo odposlali na merodajna mesta.

9. Ugodi se prošnji ljubljanskega ob-lastnega odbora Rdečega križa in stavi na dnevni red pokrajinske skupščine kratek referat »Rdeč križ — človekoljubna orga-nizacija«.

10. Ministrstvo prosvete je dovolilo mladinskemu listu »Zvonček« 3000 Din pod-pore.

11. Dopisu pevskega zbora učitelstva UJU se sklene ugoditi. Učitelji in učiteljice, ki sodelujejo pri zboru, a niso člani naše organizacije, naj se smatrajo le kot gosti.

12. Ožji svet je razpravljal o dopisu lošaškega učiteljskega društva z dne 20. fe-bruarja t. l. in kočevskega učiteljskega društva z dne 1. aprila 1927 ter ugotovil, da je poverjeništvu o stavljenih zadevah ukrenilo že vse potrebno.

13. Dopisov tov. A. Skale in Jeršinoviča se, ne vzame v pretes do ofic. obvestitve.

Finančno stanje poverjeništvu.

Blagajnik poroča o sklepu širjega sosve-ta v Celju z dne 2. svečana 1927 glede ure-ditve finančnega stanja pri poverjeništvu. Na temelju njegovega poročila je odobril ožji svet soglasno dosedajni pravilni po-stopke poverjeništvu v tej zadevi in dal di-rektivno za nadaljnje postopanje. Sklep šir-jega sosveta se mora v 8 dneh striktno iz-vesti.

Učiteljska tiskarna in naše stališče.

Poverjenik opiše nato podrobno vse dogodke in korake, ki so se izvršili pred ob-činim zborom Učiteljske tiskarne, potek ob-čnega zbora in prve seje upravnega sveta in nadzorstva, kar vzamejo člani na znanje. Ker se je kršil dogovor in sklep občnega zbora, se zahteva od upravnega odbora

Učit. tiskarne s posebno vlogo primerne-ga zadoščenja in izvedbe sklepa občnega zbo-ra. Ako ga ne dobimo, smo prisiljeni izvesti napram tiskarni skrajne konsekvence.

Potovanje učitelstva UJU.

Izvršni odbor v Beogradu je sklenil, da podvzame organizacija meseca junija pouč-no potovanje po CSR in Poljski. Udeležiti se ga do 100 učiteljev in učiteljic. Zaradi viso-kih izdatkov se poverjeništvu po svojih za-stopnikih ne more udeležiti oficijelno poto-vanja. Udeležba se prepušča članstvu. Kdor se udeležiti, naj se zglaši, da dobi potrebne instrukcije od poverjeništvu.

Pokrajinska skupščina.

Po soglasnem sklepu ožjega sosveta se vrši letošnja pokrajinska skupščina nepre-klicno dne 6. in 7. julija 1927 v Kranju. Po-verjenik prosi tov. Lapajneja, da vse po-trebno ukrene in obvesti pravočasno o tem poverjeništvu.

Poleg drugega naj pridejo na dnevni red delegacijskega zborovanja sledeči re-ferati:

1. Podrobni delovni program v smeri stanovskega dela s posebnim ozirom na okrajna učiteljska društva.

2. Naš gospodarski program.

3. Naš tisk.

Za manifestacijsko skupščino sta dolo-žena referata:

1. Vzgoja kmetске mladine po šolski dobi.

2. Naša mati.

Vse članstvo prosimo, da natančno pre-motri navedene teme. Kdor bi hotel o ka-teri poročati, naj to javi poverjeništvu do konca maja. Istočasno pozivamo vsa okraj-na učiteljska društva, da razpravljajo na svojih društvenih zborovanjih o teh refera-tih in stavijo svoje predloge in nasvete, ki jih izročimo poročevalcem v svrhu upošte-vanja pri sestavi.

Pevski zbor UJU.

Na pokrajinski skupščini naj nastopi tudi naš pevski zbor, ki ga je o tem obve-stiti.

Samostojni predlogi.

1. Na sejo poverjenikov v Zagrebu od-ideta poleg tovariša poverjenika tudi tova-riša Dimnik in Skala kot eksperta za sesta-vo pravil.

2. V juliju priredi poverjeništvu pod okriljem pedagoškega krožka v Mariboru počitniški tečaj, ki naj bi se ga udeležiti zla-sti učiteljski naraščaj. Krožek naj sestavi primerno okoliščino in jo pošlje poverjeni-stvu v nadaljno poslovanje.

3. V anketo za učni načrt za učiteljišča v Beogradu mora priti na vsak način zastop-nik naše organizacije. Ko dobi poverjeni-stvo primerno osebo, naj izvede ta sklep!

4. Pri ministru prosvete naj se izposluje odlok, da sme učitelj za prosvetno delo, ki ga vrši med narodom, uporabljati šolske prostore, sicer so vsi tozadevni odloki ilu-zorni.

5. Ponovno je napraviti vlogo na pri-stojno mesto, da se ukine odlok velikega župana ljubljanske oblasti U. br. 5808 z dne 22. maja 1926, ki govori o proračunih za stvarne šolske potrebe in omejitvi iz-datkov.

6. Na merodajnem mestu naj se posre-duje, da se vrnejo že več let zaseženi šolski prostori svojemu namenu.

7. Za vzdrževanje šolskih vrtov v pro-račun vstavljeni zneski naj se pri potrjeva-nju ne črtajo. Potrjeni zneski pa naj se brezpogojno izplačajo.

8. V mariborski oblasti naj se ustanovi mesto oblastnega nadzornika za šolske vrto-ve. Napraviti je ponovno vlogo.

9. Z dvetretjinsko večino glasov se sklene, da se predlaga v 2. členu osnutka pravil UJU sledeča formulacija:

»Da gaji ideju potpunog staležkog je-dinstva svega učitelstva u državi bez raz-like političkog mišljenja i verskog naziranja i svest, da je vsaki pojedinac kao i organi-zacija za svoju delatnost moralno odgovor-na celokupnome staležu, a ne samo član-stvu; izjavljati ugled organizaciji, da će jo morati sva javnost uvažiti kao jedinu pravu zastopnicu i predstavnicu cjelog učiteljskog staleža i kao uplivni faktor u prosveti.«

Ko poda poverjenik o zborovanju ma-riborskega učiteljskega društva kratko po-ročilo in ne stavi nihče kakega predloga, zaključiti poverjenik sejo.

Udruženje jugoslovenskega učitelstva — poverjeništvu Ljubljana, dne 2. maja 1927.

Andrej Skulj,
poverjenik.

Josip Kobal,
tajnik.

Enotna fronta učitelstva z ostalim drž. uradništvom.

—pz Lečenje v državnih bolnicah. Na vlogo »Zveze državnega uradništva za Slo-venijo« z dne 15. marca (vide »N. Gl.« št. 10.) je interveniral Gl. činovniški Savez pri ministrstvu za narodno zdravje z vlo-ga, kakor smo jo citirali. Ministrstvo je na to in-tervenccijo odgovorilo sledeče: »Izveštava se Savez da Ministrstvo sprema nov pravilnik za prijem i lečenje drž. službenika u bolnicama i isti će važiti od 1. aprila t. g.« Glavni činovniški Savez pripominja k tej vesti, da izdeluje ta pravilnik naš osebni in odlični prijatelj dr. Stampar. Upanje ima-mo, da bo našim željam ustreženo. — »Naš Glas«.